

Instrucțiune privind aplicarea disciplinării pozitive și a justiției restaurative în instituțiile de învățământ primar și secundar, ciclul I și II

Capitolul I. Dispoziții generale

1. Instrucțiune privind aplicarea disciplinării pozitive și a justiției restaurative în instituțiile de învățământ primar și secundar, ciclul I și II (în continuare – Instrucțiunea) stabilește cadrul de organizare, implementare și monitorizare a acțiunilor destinate dezvoltării comportamentelor prosoziale și responsabilității elevilor în mediul educațional, asigurând un climat bazat pe respect reciproc, siguranță și incluziune.
2. Prezenta Instrucțiune se adresează personalului de conducere și cadrelor didactice din instituțiile de învățământ primar și secundar, ciclul I și II, care au în atribuții organizarea, coordonarea și aplicarea măsurilor educative pentru prevenirea și gestionarea comportamentelor elevilor, precum și asigurarea unui climat școlar sigur, protector și favorabil dezvoltării armonioase a copiilor.
3. Scopul Instrucțiunii constă în consolidarea unui cadru coerent și aplicabil pentru promovarea disciplinării pozitive și a justiției restaurative în instituțiile de învățământ primar și secundar, ciclul I și II, din Republica Moldova. Acest cadru este orientat spre prevenirea și gestionarea comportamentelor neadecvate ale elevilor prin metode educative non-violente și constructive, constituind alternative viabile la practicile punitive și coercitive.
4. Prezenta Instrucțiune stabilește următoarele obiective specifice:
 - 4.1. dezvoltarea abilităților de aplicare a strategiilor de prevenire a conflictelor și a comportamentelor problematice în rândul elevilor, bazate pe respect și înțelegere;
 - 4.2. formarea elevilor pentru asumarea responsabilității acțiunilor proprii și înțelegerea impactului asupra celorlalți și a comunității școlare;
 - 4.3. gestionarea conflictelor și incidentelor prin dialog și repararea prejudiciilor, ca alternativă la sancțiuni punitive;
 - 4.4. implicarea activă a elevilor, părinților și cadrelor didactice în rezolvarea problemelor și restabilirea relațiilor în comunitatea școlară;
 - 4.5. crearea unui climat școlar sigur, inclusiv și susținător, care promovează dezvoltarea armonioasă a fiecărui elev.
5. În contextul prezentei Instrucțiuni, termenii utilizați au următoarele semnificații:
 - 5.1. *comportament* – modalitatea prin care o persoană acționează și reacționează într-un anumit context sau situație, manifestare care poate fi observată direct;
 - 5.2. *comportament responsabil* – conduită manifestată prin respectarea regulilor și normelor școlare, exprimată atât în activitățile educaționale, cât și în relațiile interpersonale dintre elevi, cadre didactice și colegi;
 - 5.3. *comportament neadecvat* (sau *indisciplina ușoară*) – orice acțiune a unui elev care încalcă regulile specifice ale clasei sau școlii și care, de obicei, nu sunt persistente sau severe (ex.: întârzierea la ore, părăsirea clasei fără permisiune, vorbitul în timpul predării, neatenția sau refuzul de a participa la activitățile școlare).
 - 5.4. *comportamentul problematic (sau comportamentul dificil/sever)* - se referă la acțiuni care sunt persistente, intense și care interferă serios cu procesul de învățare al elevului în cauză și al celorlalți, afectând climatul școlar (ex.: agresivitatea fizică sau verbală cronică, sfidarea autorității (profesorului) în mod repetat și intens, distrugerea intenționată a bunurilor, fuga de la lecții);

- 5.5. *măsură educativă* – intervenție pedagogică aplicată ca răspuns la un comportament neadecvat, menită să ajute elevul să conștientizeze situația, să corecteze comportamentul și să învețe din experiență;
- 5.6. *monitorizare restaurativă* – alternativă la monitorizarea clasică de supraveghere, axată pe însoțire, reflecție și reconectare, având ca scop restabilirea relațiilor și responsabilizarea empatică a elevului;
- 5.7. *răspuns educațional* – ansamblu de acțiuni coordonate aplicate pentru prevenirea, corectarea și restabilirea echilibrului educațional și relațional în cazurile de comportament neadecvat sau/și problematic;
- 5.8. *situație conflictuală* – context tensionat în care valori, interese, nevoi sau perspective opuse se confruntă, generând disconfort emoțional, rupturi relaționale sau blocaje în procesul educațional.
6. La aplicarea prezentei Instrucțiuni se respectă următoarele principii:
 - 6.1. *respectarea demnității copilului*, prin excluderea oricărei forme de violență fizică, verbală sau emoțională în procesul educațional;
 - 6.2. *promovarea nonviolenței*, prin orientarea intervențiilor educaționale spre învățare și sprijin, nu spre pedeapsă;
 - 6.3. *asigurarea echității și proporționalității* în aplicarea măsurilor educative, cu respectarea principiului nediscriminării și a particularităților individuale ale copilului;
 - 6.4. *încurajarea reflecției și asumării*, prin implicarea activă a elevului în analiza comportamentului propriu și în asumarea consecințelor faptelor sale;
 - 6.5. *restabilirea relațiilor afectate*, prin utilizarea metodelor restaurative și a dialogului constructiv;
 - 6.6. *promovarea relaționării pozitive* și a unui climat educațional bazat pe respect, sprijin reciproc și cooperare între toți membrii comunității școlare;
 - 6.7. *acordarea sprijinului individualizat copiilor cu comportamente neadecvate sau problematice*, prin intervenții adaptate și colaborare interprofesională;
 - 6.8. *prevenirea excluderii din procesul educațional*, prin utilizarea măsurilor reparatorii și educative;

Capitolul II. Disciplinarea pozitivă – Măsuri de prevenție și intervenție

7. Disciplinarea pozitivă reprezintă un proces continuu de învățare prin care elevii sunt sprijiniți să-și dezvolte autocontrolul, responsabilitatea și respectul față de ceilalți, utilizând activități bazate pe reflecție, colaborare și exprimare afectivă. Acest proces contribuie direct la dezvoltarea socio-emoțională a elevilor, la gestionarea eficientă a emoțiilor, la construirea relațiilor sănătoase și la luarea deciziilor responsabile.
8. Disciplinarea pozitivă se axează pe educarea elevilor, nu pe pedepsirea lor, și urmărește identificarea și abordarea cauzelor comportamentelor, nu doar manifestările acestora. Ea se fundamentează pe stabilirea unei relații de încredere și pe crearea unui mediu sigur în care fiecare elev se simte respectat, valorizat și sprijinit.

Secțiunea 1. Măsuri de prevenție

9. Instituțiile de învățământ primar și secundar, ciclul I și II promovează acțiuni preventive orientate spre crearea unui climat școlar pozitiv și respectuos:
 - 9.1. *Crearea regulilor clasei/ codului de conduită în mod colaborativ*. Profesorul, împreună cu elevii, stabilește un set de reguli clare, pozitive și ușor de înțeles, discutând despre importanța și consecințele fiecărei reguli.
 - 9.1.1. Regulile se formulează în cadrul unui cerc de discuții cu elevii, prin întrebări precum: „Ce fel de clasă ne dorim?”, „Cum putem asigura respectul și siguranța tuturor?”, „Ce reguli ne ajută să colaborăm eficient?”.

- 9.1.2. Reguliile clasei se formulează în termeni pozitivi, orientați spre comportamentele dorite, evitând formulările negativiste sau restrictive. De exemplu: „Suntem punctuali și pregătiți să începem activitatea la timp” (în loc de „Nu întârziați la ore”); „Utilizăm dispozitivele electronice doar cu acordul cadrului didactic, în scop educațional” (în loc de „Nu folosiți telefoanele în timpul orelor”). Fiecare regulă poate fi însoțită de o scurtă explicație, elaborată împreună cu elevii, pentru a încuraja înțelegerea și implicarea acestora în viața colectivului clasei.
- 9.2. *Dezvoltarea abilităților socio – emoționale*, prin realizarea activităților educative care promovează gestionarea emoțiilor, empatia, comunicarea eficientă și rezolvarea constructivă a problemelor, de exemplu: jocuri de rol, discuții de grup sau exerciții de reflecție (Anexa nr.2).
- 9.2.1. Prin jocuri de rol, cadrul didactic propune scenarii de conflict sau situații sociale, invitând elevii să interpreteze diferite roluri. Ulterior, reacțiile sunt analizate împreună, iar elevii sunt ghidați să identifice soluții constructive și să reflecteze asupra modului în care comportamentele influențează relațiile interpersonale.
- 9.2.2. Prin exercițiile de reflecție, cadrul didactic încurajează elevii să își exprime trăirile în scris, prin desen sau comunicare orală despre o situație dificilă pe care au întâlnit-o, cum s-au simțit și ce au învățat din ea. Activitatea vizează conștientizarea emoțiilor, înțelegerea propriilor reacții și extragerea unor concluzii utile pentru dezvoltarea competențelor socio-emoționale.
- 9.3. *Promovarea comunicării nonviolente și proactive* prin utilizarea unui limbaj centrat pe nevoi, emoții și soluții, evitând formulările acuzatoare sau punitive (Anexa nr.2).
- 9.3.1. Utilizarea mesajelor de tip „eu” în loc de „tu”: cadrul didactic exprimă propriile sentimente și nevoi fără a acuza elevul. De exemplu, în loc de „Tu nu ești atent!”, se poate spune „Mă simt îngrijorat când văd că nu ești atent, pentru că vreau să mă asigur că ai înțeles tema”.
- 9.3.2. Oferirea unui feedback specific și autentic: cadrul didactic recunoaște și apreciază comportamentele pozitive ale elevilor, formulând aprecieri concrete. În loc de o laudă generală („Foarte bine!”), se recomandă un feedback care evidențiază comportamentul dorit: „Am observat că ai ajutat-o pe colega ta cu rezolvarea problemei. Apreciez mult spiritul tău de echipă.”
- 9.3.3. Asigurarea unui mediu vizual pozitiv prin mesaje motivaționale și panouri cu reguli formulate pozitiv (de ex.: „Respectul începe cu un salut.”; „Fiecare zi e o șansă de a învăța ceva nou”; „Greșelile sunt pași spre reușită”; „Ești important. Ești ascultat. Ești sprijinit”; „Împreună învățăm mai bine”; „Ai voie să întrebi. Ai voie să greșești. Ai voie să crești”).

Secțiunea 2. Măsuri de intervenție

10. Măsurile de intervenție se aplică în momentul apariției unui conflict sau a unui comportament neadecvat, având ca scop transformarea situațiilor dificile într-o oportunitate de învățare și reflecție și orientare a elevului spre soluții constructive.
11. Intervențiile educaționale urmăresc înțelegerea cauzelor comportamentului, asumarea responsabilității și dezvoltarea competențelor socio-emoționale, evitând sancțiunile punitive și abordările coercitive.
12. Pentru gestionarea situațiilor conflictuale și a comportamentelor neadecvate cadrele didactice pot aplica o varietate de tehnici educaționale:
- 12.1. *Redirecționarea pozitivă*. Cadrul didactic orientează elevul către un comportament adecvat sau o activitate constructivă, fără a insista asupra greșelii. De exemplu: „Nicolae, te rog să mă ajuți la împărțirea materialelor pentru exercițiu.”. Această abordare schimbă focusul de la problemă spre soluție.
- 12.2. *Dialogul și reflecția*. Cadrul didactic discută individual cu elevul într-un ton calm, folosind întrebări deschise pentru a-l ajuta să înțeleagă situația și impactul acțiunilor sale. Exemple de întrebări: „Ce s-a întâmplat?”, „Cum te-ai simțit?”, „Cum crezi că s-au simțit ceilalți?”, „Ce

ai putea face diferit data viitoare?”, sau „Cum ai putea remedia ce s-a întâmplat?” (Anexa nr.1).

- 12.3. *Oferirea de alegeri limitate și constructive.* Elevului i se oferă opțiuni limitate, dar acceptabile, pentru a-i crește sentimentul de autonomie și responsabilitate. De exemplu: „Vrei să lucrezi singur sau în pereche?”/„Vrei să vorbești cu colegul tău acum sau după oră?”.
- 12.4. *Jurnalul emoțional.* Elevii sunt încurajați să țină un jurnal în care să noteze zilnic emoții, situații provocatoare și moduri de gestionare. Cadrul didactic poate oferi teme de reflecție sau întrebări ghidate. De exemplu: „Scrie despre un moment în care ai simțit furie. Ce ai făcut? Ce ai fi putut face diferit?”
- 12.5. *Pauza de relaxare.* Elevul este încurajat să ia o pauză într-un spațiu sigur („colțul de liniște”, „spațiul de reflecție”), pentru a-și autoregla emoțiile. Acesta nu este un loc de pedeapsă, ci un spațiu unde elevul se poate calma și își poate regla emoțiile. Cadrul didactic poate spune: „Observ că ești supărat. Poți să mergi în colțul de liniște pentru câteva minute, ca să te calmezi. Voi veni să vorbim după aceea.”
- 12.6. *Medierea elev-elev.* În cazul conflictelor între elevi, cadrul didactic facilitează o discuție ghidată în care fiecare își exprimă punctul de vedere, iar împreună identifică o soluție echitabilă. Acesta este un prim pas spre justiția restaurativă, prin care elevii învață cum să-și rezolve singuri problemele.

Capitolul III. Justiția restaurativă – Măsuri de remediere a prejudiciului

13. Justiția restaurativă este un proces educațional și social care urmărește remedierea prejudiciilor cauzate de comportamente neadecvate/problematic sau abateri disciplinare. Acest proces se realizează prin implicarea activă a tuturor părților afectate (victime, făptași și comunitatea școlară) și prin promovarea consecventă a responsabilității, empatiei și reînnoțării relaționale în cadrul instituției de învățământ.
14. Măsurile de remediere a prejudiciului se aplică în urma unui incident disciplinar sau comportamental, având ca obiectiv transformarea situației într-o oportunitate de învățare, asumare și reconstrucție a relațiilor afectate.
15. Procesul restaurativ implică elevul care a provocat prejudiciul, elevul afectat (ținta/victima), cadrele didactice, părinții sau alți reprezentanți legali și, după caz, alți membri ai comunității școlare, într-un demers colaborativ de identificare a cauzelor, exprimare a nevoilor și formulare a soluțiilor reparatorii.
16. Aplicarea justiției restaurative în instituțiile de învățământ primar și secundar, ciclul I și II se fundamentează pe următoarele principii obligatorii:
 - 16.1. *voluntariatul* – participarea în procesul restaurativ este voluntară pentru toate părțile implicate, inclusiv elevi, cadre didactice și părinți;
 - 16.2. *implicarea părților* – toți cei afectați de un incident au posibilitatea de a contribui activ la identificarea soluțiilor și la remedierea prejudiciului;
 - 16.3. *respectul reciproc* – procesul se desfășoară într-un mod care încurajează respectul, empatia și ascultarea activă între părți;
 - 16.4. *responsabilizarea* – elevul implicat într-un comportament problematic este ghidat să înțeleagă impactul acțiunilor sale și să își asume responsabilitatea de a repara prejudiciul;
 - 16.5. *confidențialitatea* – discuțiile și activitățile desfășurate în cadrul procesului restaurativ se realizează cu respectarea confidențialității, pentru a proteja toate părțile implicate;
 - 16.6. *soluții constructive* – intervențiile și acordurile rezultate urmăresc reconcilierea, restaurarea relațiilor și prevenirea apariției unor conflicte similare în viitor.
17. În aplicarea justiției restaurative se respectă următoarele etape și proceduri:
 - 17.1. *Identificarea incidentului.* Orice incident care produce prejudicii fizice, morale sau materiale poate fi semnalat de un cadru didactic, de un alt angajat al instituției, de un elev sau de un părinte. Procesul de intervenție începe prin comunicarea situației către diriginte, psihologul școlar sau personalul de conducere a instituției, care vor evalua contextul pentru a înțelege natura și circumstanțele conflictului.

- 17.2. *Evaluarea și decizia de a folosi o abordare restaurativă.* Personalul de conducere, împreună cu dirigintele și psihologul școlar, analizează gravitatea incidentului și impactul asupra părților implicate. În funcție de disponibilitatea părților, tipul prejudiciului și posibilitatea de a remedia prejudiciul, se decide dacă este oportună aplicarea justiției restaurative. Este necesar acordul elevilor implicați și, după caz, al părinților, pentru participarea în procesul restaurativ.
- 17.3. *Procesul de mediere/de dialog, desfășurarea întâlnirilor restaurative.* Procesul este coordonat de un mediator școlar care poate fi psihologul școlar, cadrul didactic/dirigintele sau un membru al personalului de conducere din instituție, în funcție de specificul situației și de gradul de dificultate al conflictului. Scopul mediatorului este de a facilita comunicarea între părțile implicate, de a restabili relațiile afectate și de a repara prejudiciul produs. Procesul se desfășoară prin diferite forme de întâlniri restaurative, în funcție de situație:
- 17.3.1. *Cercul restaurativ* – întâlnire informală a tuturor părților implicate, desfășurată într-un cadru sigur și egalitar, pentru exprimarea punctelor de vedere și a emoțiilor (Anexa nr.2).
- 17.3.2. *Conferința restaurativă* – procedură formală, care implică subiecții conflictului și reprezentanți ai comunității școlare (elevi, cadre didactice martori, personal de conducere), folosită în cazuri complexe.
- 17.3.3. *Ședințe individuale sau de grup* organizate în funcție de necesități.
- 17.3.4. În cadrul întâlnirilor, părțile implicate exprimă impactul pe care l-au avut faptele asupra lor, atât din perspectivă personală, cât și relațională. Părțile ascultă punctele de vedere ale celorlalți participanți și colaborează pentru identificarea unor soluții constructive de remediere a prejudiciului și de refacere a relațiilor afectate (Anexa nr.1).
- 17.4. *Acordul restaurativ.* La finalul întâlnirilor restaurative se stabilește un acord comun, scris sau verbal, realizabil și măsurabil. Acesta include obligațiile asumate de elevul responsabil (ex.: prezentarea scuzelor, remedierea prejudiciului, participarea la activități educative, sesiuni de consiliere etc.), termenele de realizare a angajamentelor și modalitățile prin care se va monitoriza respectarea acestora (Anexa nr.1).
- 17.5. *Finalizarea și monitorizarea cazului.* După expirarea termenului prevăzut în acordul restaurativ, personalul desemnat (diriginte, psihologul școlar sau un membru al echipei manageriale) verifică îndeplinirea obligațiilor asumate, în conformitate cu responsabilitățile stabilite. În cadrul procesului de monitorizare se realizează:
- 17.5.1. evaluarea efectelor măsurilor restaurative asupra relațiilor din clasă, asupra comportamentului elevilor implicați și asupra climatului educațional general;
- 17.5.2. confirmarea respectării acordului. Dacă angajamentele au fost îndeplinite, cazul este considerat închis, iar părțile implicate primesc feedback pozitiv, cu accent pe progresul realizat și pe consolidarea relațiilor;
- 17.5.3. analiza situațiilor nerespectate. În cazul în care acordul nu a fost respectat, se evaluează necesitatea aplicării unor măsuri suplimentare, care pot include sprijin educațional, consiliere individuală sau, în situații justificate, măsuri disciplinare proporționale;
- 17.5.4. evitarea sancțiunilor punitive în condițiile în care acordul restaurativ este respectat, deoarece scopul fundamental al justiției restaurative este educarea, responsabilizarea și reconstrucția relațiilor, nu aplicarea pedepsei.

Capitolul IV. Rolul și responsabilitățile personalului

18. Aplicarea disciplinării pozitive și a justiției restaurative este o responsabilitate comună, care implică activ toți membrii comunității școlare.
19. Rolurile personalului din instituție sunt interdependente și complementare, contribuind la crearea și menținerea unui climat educațional armonios, sigur și favorabil dezvoltării integrale a elevilor.

Secțiunea 1. Responsabilitățile personalului de conducere

20. Personalul de conducere al instituțiilor de învățământ primar și secundar, ciclul I și II este responsabil de:
 - 20.1. stabilirea cadrului de organizare, implementare și monitorizare la nivel instituțional a acțiunilor destinate dezvoltării comportamentelor prosoziale și responsabilității elevilor;
 - 20.2. asigurarea implementării Instrucțiunii prin consolidarea capacităților cadrelor didactice, prin comunicarea eficientă cu părinții sau altor reprezentanți legali ai copiilor și prin colaborarea cu specialiștii din alte instituții relevante;
 - 20.3. modelarea unui comportament restaurativ, demonstrând prin exemplul personal o abordare bazată pe dialog, respect și soluționarea pașnică a conflictelor în relația cu elevii, părinții sau alți reprezentanți legali ai acestora și cadrele didactice;
 - 20.4. asigurarea formării continue a cadrelor didactice, prin sesiuni de training și workshop-uri axate pe gestionarea comportamentelor **problematic**, aplicarea metodelor educaționale constructive, utilizarea tehnicilor de comunicare non-violentă și oferirea de *feedback* specific și constructiv;
 - 20.5. desfășurarea întâlnirilor cu elevii implicați în incidente, facilitând dialoguri restaurative pentru analiza cauzelor comportamentului, evaluarea impactului asupra colegilor și identificarea soluțiilor constructive, inclusiv prin implicarea elevilor în activități de voluntariat și proiecte comunitare;
 - 20.6. monitorizarea și evaluarea continuă a progresului înregistrat în aplicarea principiilor de disciplinare, prin urmărirea aplicării principiilor restaurative și oferirea unui feedback constructiv personalului didactic, în vederea identificării aspectelor care necesită îmbunătățire și ajustării metodelor de intervenție.

Secțiunea 2. Responsabilitățile cadrelor didactice

21. Cadrele didactice/diriginții/psihologul școlar în activitatea lor creează un mediu educațional și de învățare sigur, protectiv și centrat pe nevoile elevului, contribuind la promovarea disciplinei pozitive și a justiției restaurative.
22. Cadrele didactice și diriginții sunt responsabili de:
 - 22.1. aplicarea sistematică a principiilor disciplinării pozitive prin integrarea tehnicilor de prevenție și intervenție în activitatea didactică, dezvoltând relații bazate pe încredere, respect și colaborare cu elevii (Anexa nr.2);
 - 22.2. facilitarea dialogului și medierea conflictelor minore la nivel de clasă, sprijinind elevii să-și exprime emoțiile, să-și asume responsabilitatea și să identifice soluții constructive pentru rezolvarea problemelor (Anexa nr.1);
 - 22.3. observarea sistematică a stării psiho-emoționale și comportamentale a elevilor. identificarea semnelor de risc (de ex.: schimbări comportamentale și emoționale, scăderea performanțelor școlare, chiul școlar, abandon, comportament agresiv, tendința de a se izola, hiperexcitabilitate etc.) și sesizarea administrației instituției de învățământ.
 - 22.4. monitorizarea continuă a progresului elevilor și oferirea de feedback constructiv, cu scopul consolidării responsabilității, motivării pentru învățare și integrării valorilor pozitive în viața școlară. Totodată, se garantează luarea la timp a deciziilor privind situațiile de risc (precum frecvența redusă, absenteismul, motivația scăzută, randamentul școlar scăzut, comportamentele adictive, conflictele sau bullying-ul);
 - 22.5.colaborarea constantă cu părinții pentru a asigura o abordare unitară acasă și la școală, precum și implicarea psihologului școlar sau a altor specialiști în cazurile de conflict complexe.
23. Psihologul școlar este responsabil de:
 - 23.1.organizarea și desfășurarea activităților de instruire pentru cadrele didactice și părinți în domeniile disciplinării pozitive și abordărilor restaurative, intervenției psiho-educăționale și protecției copilului;
 - 23.2.oferirea asistenței psihologice și a consilierii individuale sau de grup elevilor pentru gestionarea situațiilor dificile, dezvoltarea abilităților de autoreglare emoțională, rezolvarea pașnică a conflictelor și cultivarea unor relații constructive cu semenii;

- 23.3. monitorizarea stării de bine a elevilor, identificând semne de stres sau dificultăți emoționale și sociale și inițierea măsurilor adecvate de intervenție în colaborare cu cadrele didactice, părinții sau alți reprezentanți legali ai copiilor pentru a asigura un mediu sigur, protectiv și incluziv pentru toți elevii;
- 23.4. colaborarea cu familia copilului pentru a sprijini părinții să înțeleagă și să satisfacă nevoile psihologice și emoționale ale copilului, să învețe și să aplice metode de autoreglare emoțională eficiente, să construiască o relație de susținere și încredere cu copilul și să acceseze, la necesitate, alte servicii disponibile la nivel comunitar (Anexa nr.2);
- 23.5. coordonarea formală a proceselor de justiție restaurativă (mediere/conferințe) în cazurile de conflict complexe, conform procedurilor stabilite în prezenta Instrucțiune.

V. Dispoziții speciale

- 24. Prezenta Instrucțiune intră în vigoare la data aprobării de Ministerul Educației și Cercetării și este obligatorie pentru toate instituțiile de învățământ primar și secundar, ciclul I și II din Republica Moldova.
- 25. Organele locale de specialitate în domeniul învățământului, precum și structurile teritoriale de asistență psihopedagogică, vor acorda asistență metodică instituțiilor de învățământ din subordine, privind implementarea și aplicarea eficientă a prevederilor prezentei Instrucțiuni.
- 26. Instituțiile de învățământ primar și secundar, ciclul I și II, au obligația de a asigura informarea întregului personal didactic, a elevilor și a părinților cu privire la prevederile prezentei Instrucțiuni, în termen de 30 de zile de la intrarea acesteia în vigoare.
- 27. Prevederile prezentei Instrucțiuni se vor ajusta corespunzător în funcție de modificările survenite în actele normative.

la Instrucțiunea privind aplicarea disciplinării pozitive și a justiției restaurative în instituțiile de învățământ primar și secundar, ciclul I și II

Exemple de întrebări în funcție de scopul activității

Nr. crt.	Scopul activității	Când se utilizează	Exemple de întrebări
I.	Dezvoltarea auto-reglării comportamentale și a responsabilității elevului prin înțelegerea impactului acțiunilor sale și identificarea soluțiilor de remediere. (Disciplinare pozitivă).	Imediat după un comportament neadecvat, pentru a-l ajuta pe elev să înțeleagă situația.	1. Ce s-a întâmplat exact? (Fără a acuza, doar pentru a stabili faptele.) 2. Care crezi că a fost motivul pentru care ai acționat așa? 3. Ce regulă a clasei am încălcat prin această acțiune? 4. Ce vei face diferit data viitoare când te vei simți supărat/frustrat?
II.	Asigurarea asumării responsabilității de către elevul responsabil prin înțelegerea empatică a prejudiciului cauzat victimei și inițierea reparării acestuia (Justiție restaurativă, partea responsabilă)	În etapa inițială a procesului restaurativ, pentru a ajuta elevul să înțeleagă consecințele acțiunilor sale.	1. Cum crezi că s-a simțit (numele persoanei afectate) când ai făcut asta? 2. Ce impact au avut acțiunile tale asupra clasei/ mediului nostru școlar? 3. Ce anume ai vrea să repari sau să schimbi în relația cu X (numele persoanei afectate)? 4. Dacă ai putea da timpul înapoi, ce ai alege să faci altfel?
III.	Identificarea nevoilor părții afectate (Justiție restaurativă, partea vătămată)	În procesul restaurativ, pentru a înțelege exact ce trebuie remediat și ce nevoie a fost nesatisfăcută.	1. Ce s-a întâmplat din punctul tău de vedere? Cum te-a afectat (fizic/emoțional/material) această situație? 2. De ce ai avea nevoie acum pentru a te simți mai bine sau în siguranță? 3. Ce crezi că ar trebui să se întâmple pentru ca lucrurile să fie reparate/rezolvate?
IV.	Identificarea soluțiilor și asumarea angajamentului (Acord restaurativ)	În faza finală a medierii, pentru a stabili pași concreți de remediere și monitorizare.	1. Ce soluție propui/propuneți pentru a remedia prejudiciul? 2. Ce poți promite să faci pentru a te asigura că acest lucru nu se va repeta? (Pentru elevul responsabil) 3. Cum ne vom asigura că angajamentele luate sunt respectate? (Monitorizare) 4. Care sunt pașii concreți pe care ești gata să-i faci (termen, mod de acțiune)? 5. Ce pot face eu, ca profesor/diriginte, ca să vă ajut să restabiliți relația?

V.	Dezvoltarea abilităților socio-emoționale (Prevenție)	În cadrul orelor de dirigenție sau al activităților preventive.	1. Ce faci de obicei când ești foarte furios/trist? 2. Cum poți comunica o emoție puternică fără să rănești pe cineva? 3. Care sunt cele trei lucruri pe care le apreciezi la colegul tău? 4. Ce înseamnă pentru tine să fii un bun ascultător? 5. Care sunt punctele tale forte care te vor ajuta să eviți acest comportament pe viitor? 6. Cum ne putem susține reciproc în clasă pentru a preveni astfel de situații?
----	---	---	---

la Instrucțiunea privind aplicarea disciplinării pozitive și a justiției restaurative în instituțiile de învățământ primar și secundar, ciclul I și II

Exemple de activități pe care le pot implementa diriginții pentru promovarea disciplinării pozitive și a justiției restaurative

Nr. crt.	Tipuri de activități	Exemple de activități
I.	Activități de conștientizare și dezvoltare socio-emoțională	1. Discuții despre valori, empatie și respect reciproc. 2. Exerciții de identificare și gestionare a emoțiilor (de ex.: „Jurnalul emoțiilor”, „Roata emoțiilor”, „Cercul recunoștinței”, „Cum mă simt azi?”). 3. Jocuri de rol pentru rezolvarea pașnică a conflictelor.
II.	Activități de prevenire a violenței și bullying-ului	1. Crearea, discutarea și afișarea regulilor clasei, care stabilesc comportamentele acceptabile și consecințele nerespectării acestora. 2. Campanii de conștientizare (afișe, prezentări, proiecte de grup) despre bullying și cyberbullying. 3. „Stop bullying – învățăm să intervenim”: joc de rol în care elevii exersează reacții potrivite în situații de intimidare. 4. „Scaunul curajului”- fiecare elev povestește o situație în care a ales să facă o faptă bună sau să intervină pozitiv. 5. Discuții și activități pe tema diversității și incluziunii în clasă.
III.	Activități restaurative	1. Cercuri restaurative - dirigințele facilitează discuții despre conflicte sau neînțelegeri, folosind întrebări restaurative. 2. Exerciții de empatie și recunoașterea impactului propriilor acțiuni asupra altora: 2.1. „Linia empatiei”- elevii se aliniază pe o „linie imaginară” în funcție de cât de mult s-au simțit afectați de o situație, se discută percepțiile diferite; 2.2. „Scrisoare de împăcare”- elevii formulează mesaje prin care își asumă greșelile și propun soluții de reparare.
IV.	Activități de suport și monitorizare	1. Întâlniri individuale cu elevii care manifestă probleme emoționale sau de comportament. 2. Observarea și documentarea relațiilor dintre elevi pentru identificarea timpurie a conflictelor. 3. „Jurnalul clasei”- notarea săptămânală a progreselor în relațiile colegiale și în comportament. 4. „Harta relațiilor pozitive”- elevii identifică cu cine se simt conectați și sprijiniți în clasă. 5. „Cutia de <i>feedback</i>”: elevii pot lăsa mesaje anonime despre atmosfera din clasă și relațiile colegiale.
V.	Activități de consolidare a relațiilor interpersonale în clasă	1. Stabilirea unor rutine pozitive de început și încheiere a lecțiilor („Salutul zilei”, „Cercul recunoștinței”). 2. Organizarea de zile tematice pentru promovarea colaborării și solidarității („Ziua complimentelor”, „Săptămâna prieteniei”). 3. „Ziua clasei noastre” - organizarea de activități comune (voluntariat, jocuri de echipă, ateliere artistice). 4. „Proiectul prieteniei” - elevii lucrează în perechi pentru a-și cunoaște mai bine colegii și a descoperi puncte comune. 5. „Panoul faptelor bune” - afișarea faptelor pozitive realizate de elevi în clasă sau școală.

VI.	Activități de implicare a părinților și comunității	1. Întâlniri părinte-elev-diriginte pentru discutarea soluțiilor la situații conflictuale. 2. Ateliere pentru părinți despre disciplinarea pozitivă, comunicarea empatică cu copiii și oferirea sprijinului emoțional acestora. 3. Proiecte comunitare care promovează respectul, cooperarea și responsabilitatea socială (de ex: acțiuni de voluntariat, campanii de solidaritate).
-----	---	--